

Nr 404.

Av herr **Olsson** i Mora **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 204, angående nya grunder för avlöningen av präster m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 204 inbjudes riksdagen att fatta principbeslut om tillämpning av det civila lönesystemet för avlöning av svenska kyrkans prästerskap. Denna avlöningsreform beräknas medföra en kostnadsökning av omkring 7,7 miljoner kronor årligen, vartill kommer omkring 1,8 miljoner kronor årligen för en pensionsreglering i anslutning till avlöningsreformen. Tillsammans skulle det alltså bli en kostnadsökning på närmare tio miljoner kronor årligen för en tjänstemannakår, som understiger 3 000 personer.

Även många av dem, som gärna erkänna behovet såväl av en lönereglering för prästerskapet och isynnerhet dess lägre befattningshavare som av en omläggning av prästlönesystemets tekniska struktur, ha förvånats över att denna proposition under nuvarande förhållanden kunnat framläggas. Att det nu blott är fråga om ett principbeslut har icke kunnat minska denna förvåning. Ett principbeslut betyder att en växel utställes, som är avsedd att infrias. När detta en gång skall ske är det uppenbart att frågan icke kan begränsas till att gälla allenast rikets prästerskap. Principbesluten kommer att medföra konsekvenser i fråga om ett så stort antal stats-tjänstemän att den kostnadsökning av närmare tio miljoner, som nu beräknas för prästerskapets avlöning, blott representerar en jämförelsevis ringa del av den sammanlagda utgiftsökning, som vid bifall till den nu föreliggande propositionen måste bli en följd för att andra eftersatta tjänstemannagrupper skola vederfaras en relativ rättvisa. Många löntagare, som anse sig förbigångna vid de löneförbättringar som hittills vidtagits med hänsyn till det försämrade penningvärdet, ha givit sitt bidrag till lönestabiliseringen men skulle säkerligen efter ett bifall till den nu föreliggande propositionen med ökad styrka framföra sina krav. Ett principbeslut skulle härvidlag knappast få lindrigare verkan än ett realbeslut. Ett så pass omfattande genombrott på lönefronten som det nu föreslagna skulle, även om det betecknades såsom principiellt, uppfattas som en första inbrottning i kommande löneförbättringar och framkalla allvarliga återverkningar ej blott hos övriga statsanställda utan också bland kommunernas befattningshavare. Den hittills fullföljda stabiliseringspolitiken skulle förlora sitt fundament att utan eftergifter åt några särskilda grupper vara hel och odelbar. Stabiliseringssträvandena skulle omintetgöras,

och ett principbeslut av den stora omfattning som propositionen innebär borde vara uteslutet, då även mycket smärre men ännu mera angelägna anslagsbehov av statsfinansiella skäl måste eftersättas och då regeringen proklamerar en hård sparsamhetspolitik för att ej skattetrycket skall ökas.

Tidpunkten för propositionens framläggande synes vara olämplig även ur en annan viktig synpunkt. Den pågående kommunsammanslagningen kan knappast bli utan återverkningar på den kyrkligt-kommunala indelningen. Man kan ha olika meningar om hur långt denna revision bör gå, om den bör stanna vid ett undanröjande av de geografiska oregelbundenheter, som uppkomma, då gränserna för de nya borgerliga kommunerna skära pastoratsgräns, eller om den bör sträckas väsentligt längre. Obestridligt är att ej få pastorat och församlingar ha så ringa folkmängd att de efter vanliga bedömningsgrunder icke torde giva tjänsteinnehavaren full sysselsättning även med den fria verksamhet denne har att utöva. En genomgripande lönereform för prästerskapet över lag synes icke böra genomföras utan att frågorna om pastoratsindelningen i riket och den prästerliga organisationen åtminstone principiellt i någon mån klarläggas.

De kostnadsberäkningar, som lagts till grund för den nu föreliggande propositionen, äro i hög grad otillfredsställande. Det måste betecknas såsom lättvindigt för att ej säga lättsinnigt att prästlönekommittén ansett sig ensidigt kunna bygga sina ekonomiska kalkyler på »den tendens beträffande skatteunderlagets utveckling, som framträtt under senare år», utan att räkna med någon marginal för nedåtgående konjunkturer och minskat skatteunderlag. Så mycket är tydligt att den föreslagna löneregleringen skulle få till följd att kyrkoavgiften måste höjas med 50 procent utöver det öretal, som utgått under de senaste åren. Ej nog härmed skulle uppenbarligen framtingas både en höjning av kyrkoavgiftens fastställda maximibelopp och en revision av finansieringsbestämmelserna i kyrkofondslagen. 1942 års kyrkomusikerutredning har för sin del förordat att maximibestämmelsen i 5 § kyrkofondslagen borttages, men riksdagen torde knappast vara benägen att utan mycket starka garantier beträda denna väg, även om prästlönekommittén under det fortsatta utredningsarbetet skulle biträda förslaget.

Den i propositionen föreslagna lönegradsplaceringen har i vida kretsar framkallat förvåning och uppfattats såsom väl hög. Med all uppskattning av prästerskapets ämbetsgärning anse många att det med hänsyn till rådande rekryteringsförhållanden, gällande utbildningskrav och befodringsmöjligheter knappast kan försvaras att principiellt likställa kyrkoherde med lektor och komminister med läroverksadjunkt. En sådan lönegradsplacering torde icke kunna genomföras utan återverkningar i fråga om läroverkslärarnas lönegradsplacering, och verkningarna av en sådan lönereform komma säkert att sprida sig ännu mycket längre.

I propositionen skymtar en ny uppmjukning av prästvalsbestämmelserna, som snarast är ägnad att verka oroande mot bakgrunden av det ringa beaktande, som vid flera kyrkoherdeutnämningar ägnats tydligt uttalad församlingsvilja, trots de utfästelser som vid tredjegångsregelns tillkomst gjordes om fortsatt behörigt lekmannainflytande. Å andra sidan bordläggas ett flertal frågor, som åtminstone principiellt borde klarläggas, innan beslut fattas om en allmän prästlönereglning. Stiftsbandsinstitutet bibehålles med därmed förenade erkända olägenheter. Församlingarna fråntagas den nu gällande rätten att bevilja en prästerlig tjänsteinnehavare visst lönetillägg, och i olikhet med övriga statstjänare förbjudas prästerna att tillgodonjuta avkastningen av donation utöver lönen. Kyrkoherde och komminister skola alltjämt, även med nu föreslagna bruttolönesystem, beredas tjänstebostad, men det bostadsavdrag, som de härför skola vidkännas, står knappast i rimligt förhållande till nuvarande verkliga byggnads- och underhållskostnader. De föreslagna hyrestalen ha tämligen godtyckligt jämkats nedåt med ca 12 procent, ehuru den motivering som härför anförts, att prästgårdarna ha »öppen karaktär», ej längre äger någon allmängiltighet. Särskild bränslegottgörelse skall erläggas åt innehavare av särskilt stora prästgårdar, ehuru övertaliga rum mot församlings bestridande ej sällan tillkommit på grund av yrkande från prästerligt håll.

Då sålunda ej ens ett principbeslut om en omfattande lönereglning synes vara förenligt med den nu tillämpade lönestabiliseringen, då vidare grunderna för den föreslagna regleringen ej kunna godtagas och då lösningen av ett flertal med löneregleringen sammanhängande frågor ej bör försvåras genom att dessa frågor i förhållande till löneregleringen lämnas i efterhand, yrkas för beredande av ytterligare rådruum,

att riksdagen måtte lämna Kungl. Maj:ts proposition nr 204 utan bifall.

Stockholm den 3 maj 1949.

A. Olsson
i Mora.

Gottfr. Fröderberg.

A. Widén.

John G. Löfroth.

Olof Hammar.